

Verslag regiobijeenkomsten 2025 in het kader van het project Erfbetreders en Levensduur.

31 maart, Hazerswoude-Dorp, Zuid-Holland,

We bezochten een weidebedrijf met een productie van 13.700 kg per jaar en een levensproductie boven de 70.000 kg. Doel van het bedrijf was 14.000 kg melk en een levensduur bij afvoer van ca. 7 lactaties ofwel ca. 9,5 jaar ("Een gezonde koe moet de 100.000 aan kunnen tikken"). Zou dat haalbaar zijn, was de vraag aan de erfbetreders. De melkveehouder selecteert en fokt op een hoge persistentie in verband met de gezondheid en een flexibele tussenkalftijd: vroeg insemineren is niet nodig het mag ook (veel) later. Het doel daarvan is dat de koeien in de seizoenskalvende veestapel blijven passen. Maar anders dan in eerste instantie werd gedacht (zie verderop). Boven 20 liter blijven insemineren, onder 20 liter afvoeren. Je selecteert daarmee op persistente koeien. Het ondereind wordt geïnsemineerd met Black Angus. Makkelijke geboortes, draagt ook bij aan levensduur. Het systeem: geen afkalvingen in de zomer omdat de hittestress problemen kan geven bij droge koeien, de kalveren en melkgevende koeien. Een uitgekende opfok ligt mede aan de basis van het bedrijfssysteem. De eerste kalveren worden in september geboren en laatste in maart. Een week biest en transitie melk, dan naar 2x6 liter per dag tot 12 weken. Van 12 tot 16 weken onbeperkt krachtvoer en hooi en op stro tot 6 maanden. Vaars moeten naar 11.000 kg met behoud van conditie en laatrijp zijn zodat ze door kunnen groeien. Hij gebruikt Triple-A in combinatie met stieradviesprogramma en fokt op percentage vet en eiwit met alleen bewezen fokstieren voor goede ruwvoerwerkers. De hoge productie moet samengaan met een gezonde koe. Gezondheid en efficiëntie staan boven de melkproductie. Het bedrijf leent zich niet voor zulke hoge producties en daarom is een samenwerking met een akkerbouwer aangegaan. Daar worden krachtvoervangers, zoals mks en veldbonen geteeld. Deel kruidenrijk grasland, hooi voor de kalveren. Melkkoeien hebben ook altijd toegang tot het hooi. Het wordt ook gemengd in het rantsoen voor de droge koeien. In de stal vrijligboxen en diepstrooisel. Zo weinig mogelijk belemmeringen. Veel licht met lichtstraat met coating die warmte tegenhoudt. Vloeren met rubber, goed beloopbaar met veel grip. Diepstrooisel is volgens de melkveehouder voorwaarde voor levensduur. Bewust voor een melkstal gekozen; drie keer daags melken in combinatie weidegang. Hiermee nog net iets hogere productie dan melken met een robot. Voor de droge koeien smakelijk gras winnen en wat soja, bierborstel en droogstandsbrok. Niet te hoog energetisch, maar pens laten wennen. Iedere week pH in urine controleren. Ook een klein beetje mais om pens te laten wennen en voor een goede kwaliteit biest. 95% zit op 25 brix of hoger. Zelden doodgeboren kalveren. Hij volgt met de sensor van Nedap herkauwen en andere activiteiten om snel bij te kunnen sturen. Zoveel mogelijk de activiteiten op vaste tijden uitvoeren. Iedere dag hetzelfde. Succesfactor om koeien gezond te houden. Koe is autistisch, maar boer moet dat ook een beetje zijn. In de melkstal gebruikt hij het clean claw system. Hoofit, iedere dinsdag met een medewerker. Bijna geen klauwproblemen meer. Per jaar 2x of 3x klauwverzorging. Af en toe zelf bekappen. Misschien is er met fokkerij nog iets meer te bereiken voor de klauwgezondheid. Dierenarts monitort iedere 14 dagen met Vetwerk-programma.

Er volgde een discussie waar op meerdere aspecten dieper werd ingegaan en suggesties voor de fokkerij, de voeding en de gezondheidszorg werden gedaan. Er was algemene bewondering over de aanpak en de prestaties maar tegelijk ook zorg over de kwetsbaarheid en de haalbaarheid, ook economisch. Sommigen vroegen zich af of het doel van alleen 100-tonners afvoeren wel haalbaar zou zijn met zo'n hoge productie. Anderen hadden daar wel vertrouwen in

maar schatten in dat het nog wel 10 jaar kost. Met veel aandacht voor het vee is veel te winnen. Eén keer goed doen is niet moeilijk, maar altijd goed doen is heel moeilijk. Laatrijtheid zou nog wat meer kunnen om de productiepiek in de vijfde of latere lactatie te krijgen. Automatisering van systemen en aan elkaar knopen kan veel informatie opleveren om te voorspellen en signaleren of er morgen of overmorgen een probleem aankomt.

8 april, Maurik (Gelderland),

We bezochten een melkveebedrijf met 120 koeien en recent was omgeschakeld naar biologisch. De melkveehouder naam deel aan de pilot *Geef-ze-de-vijf* en verhoogde de gemiddelde leeftijd in drie jaar tijd met 6 maanden. Hij schakelde ook over van drie keer daags naar robotmelken. Dat alles bracht veel zorgen met zich mee, zaken waar hij onvoldoende voor was gewaarschuwd. Bij de overstap naar biologisch is de fout gemaakt onvoldoende te focussen op gras voeren. Volgens de melkveehouder zijn biologisch en gangbaar zeker niet altijd te vergelijken. “Let op alle gangbare boeren die van 230 naar 170 kg N gaan, dit doet heel veel met het gras en je wilt hetzelfde melken met laagwaardiger gras. Daar hoor je weinig over”. Aan erfbetreders om dit mee te nemen in de advisering en begeleiding. Uitdaging bij bio is om vooral met ruwvoer te melken. De fokkerij is een belangrijke basis onder zijn bedrijf en hij probeert met de juiste koefamilies zijn doelen te bereiken. Tijdens het bezoek in stal bleek dat de problemen die voor een belangrijk deel te maken hadden met de omschakeling, nog niet allemaal waren opgelost. De melkveehouder gaf te kennen dat er de afgelopen jaren veel heeft gespeeld waardoor prioriteiten niet altijd goed aan bod kwamen. Het viel de erfbetreders op er qua voeropname, pensvulling en conditie nog wat te verbeteren viel. Als je met ruwvoer (biologisch) wilt melken moet je veel ruwvoer in de koe krijgen. Als je geschikte grond hebt zou je aan krachtvoervervangers kunnen denken. Ook aan de hygiëne in de boxen en de roosters zou meer aandacht moeten worden besteed. Men zag veel variatie in koeien, van heel mooi naar minder, maar dat kan ook komen door blauwtong en de overgang naar biologisch. De melkveeststal is mooi, licht en ruim.

Een potstal is de volgende stap zodat er meer ruimte in de stal komt. Ook werd opgemerkt dat het jongvee wat schraal was en ruw in het haar zat. Afkalfleeftijd van de vaarzen was te hoog. Advies is om anders te gaan voeren om ervoor te zorgen dat de dieren beter groeien en voller zijn. Kalf bij de koe is een goed initiatief maar is het biestmanagement wel goed. Wellicht de eerste voeding met de hand doen, meteen voldoende biest in het kalf. Er heerst Mortellaro waardoor de koeien minder vreten. Vaker behandelen is misschien de oplossing. Men vroeg zich ook af waar de focus ligt omdat er ook ideeën zijn voor verbreding. Met een optimalisatieslag zou afvoeren na 5 lactaties op termijn zeker haalbaar moeten zijn. Een van de erfbetreders benadrukte dat het goed zou zijn om na te gaan waar de focus op ligt, zeker nu het ook wordt gezocht in verbreding als B&B en wat financieel haalbaar is? Belang van de koeien moet voorop staan. De melkveehouder was opgevallen dat maar één erfbetreder vroeg naar zijn visie/focus, de rest keek alleen technisch. Terwijl volgens hem de achtergrond bij waarom dingen gaan zoals ze gaan wel belangrijk is. “kijk naar de visie en motivatie van een boer. Het technische komt wel”. Hij is tevreden met de rol van zijn voervoorlichter omdat die ook breder kijkt, de zaken bespreekbaar maakt en hem goed ondersteunt. Hij neemt ook het voortouw om verschillende erfbetreders bij elkaar te brengen. De melkveehouder is blij dat de voorlichter

kritisch is en breder kijkt en hem confronteert. Essentieel is dat de erfbetreder weet wat er speelt en dat hij/zij de boer door de pieken en dalen heen helpt. Ook de dierenarts moet goed en kritisch zijn, en dat mist hij momenteel. Op de vraag wat de erfbetreders mee naar huis namen, kwam het antwoord dat het belangrijk is de boer centraal te stellen. Weet de erfbetreder wie de boer is, wat er speelt en waar de mogelijkheden liggen? Weet de boer ook wat de erfbetreder kan? Daarnaast is het belangrijk dat integraal wordt gekeken naar de problemen en de aanpak. Een ééndimensionale aanpak werkt niet of onvoldoende. Dat vraagt samenwerking tussen de disciplines. Financiële stabiliteit is belangrijk om focus te kunnen houden. Daar moet je geen zorgen over hebben. Ga van jezelf uit, anders wordt je helemaal gek want 20 mensen hebben 20 meningen. Houdt als erfbetreder de visie van de veehouder in je achterhoofd bij elk gesprek. Belangrijk voor inzicht en motivatie is dat minimaal 1x per jaar wordt teruggekoppeld op de aanpak en de resultaten. Het ondersteunt de motivatie om verder te gaan en om samen het gesprek aan te gaan. De openheid waarmee de melkveehouder zijn verhaal deed werd als bijzonder ervaren en erfbetreders geven aan dat ze hopen dat ze melkveehouders daar vaker toe kunnen bewegen.

10 april, Dalfsen (Ov),

We zijn op bezoek bij een melkveehouder met ruim 100 koeien met een afvoerleeftijd van 7 jaar en 2 maanden en een levensproductie van 50.193 kg melk. De afvoerleeftijd steeg sinds zijn deelname aan de pilot Geef-ze-de-vijf in drie jaar met 18 maanden. Hij verwelkomt vaker dan ooit een 100-tonner. Afgelopen jaar 5 honderdtonners gehad, nu in totaal 10. "Het is geen doel op zich, maar ze zijn wel een bekroning op je werk" aldus de melkveehouder. Enkele koefamilies doen het goed op het bedrijf. De *Gouden Regel* is een hulpmiddel dat hij vaak heeft ingezet: als je denkt dat de koe nog een lactatie mee kan, doe hem dan niet weg. Kijk dus goed naar je koeien. Ik heb sindsdien meer geduld gehad met koeien en redelijk snel richting de 5 lactaties bij afvoer. De eerste stijging in levensduur ging heel snel, daarna wordt het veel moeilijker. Levensduur-verlenging moet via de weg der geleidelijkheid. Heel geleidelijk naar minder jongvee, want anders kom je een keer jongvee tekort. Zeker als je veel oude koeien hebt gekregen door de nieuwe aanpak. Belangrijk discussiepunt is wanneer je uiteindelijk niet meer insemineert en een koe wegdoet. Interessant om dat samen met erfbetreders te beoordelen. Wat is de achterliggende oorzaak het probleem. Belangrijke vraag is: hoe krijg je koeien gezond oud? Momenteel is de uiergezondheid (subklinische mastitis) een probleem. Wat vind je acceptabel qua celgetal? De fokkerij (SAP, Triple-A) richt zich op de eenvoud. Bij voorkeur veel persistentie voor minder risico's en minder werk en bewezen stieren die levensduur verlengend zijn. Je moet geduld hebben met insemineren maar er moet een eindpunt zijn. Soms is het lastig om te bepalen wanneer je nog kunt insemineren. Valt de productie te snel terug als je later insemineert? Ze kunnen met minder dan 5 stuks jongvee per 10 melkkoeien af. Weinig jongvee werkt prettig. Ze vreten al met al behoorlijk wat. Is soms moeilijk om te bepalen wanneer je ze weg doet. En van welke koe? Ook maatschappelijk is het streven naar oude koeien belangrijk. En ook dat ze in de wei lopen. Dat is in het belang van de sector. Begonnen in de pilot Geef-ze-de-vijf met de vraag wat is het probleem op het bedrijf? Was toen Mortellaro. Voetbad achter robot geplaatst, voetbaden in weidebox. Uiteindelijk matten van Schippers. 1x per 6 weken behandelen. Mortellaro is nu

beheersbaar. Zelf behandelen doen we ook, maar het moet wel makkelijk zijn. We gebruiken Digiklauw. Inzicht in wat het is, is erg belangrijk. Van de klauwverzorger moet je dat gewoon eisen.

Er ontspon zich een discussie over de gezondheid. Wat is nu feitelijk de oorzaak achter de problemen? Is biobedding in de ligboxen wel verstandig? Erfbetreders vrezen voor de uiergezondheid. Zijn er voldoende melkingen in de robot? En kan een langere levensduur samengaan met een lage dierdagdosering? Verlengen van de levensduur zit hem volgens de melkveehouder vooral zitten in preventie. Belangrijk om het probleem rond uiergezondheid samen/integraal op te pakken. Hij mist wel eens het eensluidende hoe we moeten werken aan gezonde koeien. Misschien vaker met elkaar aan tafel gaan zitten. De erfbetreders brachten nog een paar aandachtspunten naar voren. Aandachtspunt zouden de roosters in droogstandruimte zijn, die liggen niet vlak. Slecht voor de klauwen. Bij uiergezondheid de stierkeuze en koেকেuze meenemen. Hoe zit het met de droogzetantibiotica? Melkveehouder: Onder 150 geen antibiotica, vaarzen onder 50 geen antibiotica. Altijd orbeseal. Opdrogen van het uier is belangrijk. Streven is om ze onder de 10 liter te krijgen. Belangrijk om te weten welke koeien snel in productie dalen om ze nog op tijd te kunnen insemineren. Zijn er ook redenen om bij een koe een kortere levensduur te realiseren? Niks is zo gevaarlijk als gewoontedier te worden. Het is de zwakte van 50+-ers om te vervallen in patronen. Scherp blijven. Als levensduur je doel is dan overkomt het je niet. Bij problemen niet naar elkaar wijzen, maar samen oplossen, werkt heel goed. Aanleiding is nu vaak een probleem maar je zou het ook structureel preventief kunnen doen in samenwerking met de dierenarts. Nu krijgt die zijn inkomen vooral uit zieke dieren. Je moet anders kijken naar de rol van de dierenarts. Een goede relatie en vertrouwen in elkaar hebben is punt één. Misschien kan de veevoedadviseur een meer centrale positie innemen. Het is de verantwoordelijkheid van de veehouder, die hoort de regie te voeren. Winnaars hebben een plan, verliezers hebben argumenten. Opgemerkt werd dat onderbehandeling van koeien op bedrijven een van de grootste problemen is. Formuleer een gemeenschappelijk doel en pak het aan. Een goed advies is het geld waard. Volgens de erfbetreders is een afvoerleeftijd van 5 lactaties haalbaar, want de veehouder is intrinsiek gemotiveerd en kan vooruit kijken. De redenen van afvoer zijn duidelijk en de pijnpunten zijn inzichtelijk. Samenwerking moet je wel actief zoeken. Op dit bedrijf zeker haalbaar.

17 april, Langezwaag (Fr),

We zijn te gast bij een melkveehouder met 158 koeien met een productie van 9.811 en een afvoerleeftijd van 6 jaar en 7 maanden en een levensproductie van 49.898 kg. Al vele jaren fokt hij op basis van Triple-A. Hij voert uitsluitend gras, bemest weinig, en staat zelf aan het roer bij het

inkuilen. Want een goed kuil is essentieel en dat vraagt vakmanschap en secuur werken. Samen met zijn zoons heeft hij 2 locaties. Fokkerij voor goede koeien is zijn passie. Hij heeft een mooie uniforme veestapel met een laag afvoerpercentage. “Vooral goed kijken naar je koeien om de problemen te zien”, is zijn motto. Hij gebruikt al heel lang paardenmest als diepstrooisel. In de nieuwe stal is gekozen voor een rubberen vloer die met composietblokjes is vastgezet, maar de rubberen vloerdelen komen soms los van

de vloer wat klauwproblemen kan veroorzaken. Op het andere bedrijf, dat gerund wordt door een van de zonen, worden alleen vleesstieren gebruikt. Al de aanwas komt van het moederbedrijf, dat maar heel weinig jongvee nodig heeft, zodat de genetische potentie die er in de loop van de jaren in is gefokt maximaal benut kan worden.

Persistentie is net als laatrijpeheid sterk positief gecorreleerd met levensduur. Melkveehouder: er zijn veehouders die fokken op persistentie, maar je moet ook voeren op die persistentie, anders gaat het mis. Productiepiek eraf halen en dan doortrekken naar een lange tussenkalftijd. Hier hoort een kanttekening bij, namelijk maïs voeren kan de kans op vervetting vergroten. Goed rantsoen is heel belangrijk, hierdoor voorkom je veel problemen. Voeradviseur is hierin belangrijk want deze geeft de meeste adviezen. Driehoeksgesprek doe je als er een probleem is. Sommige adviseurs sturen een rekening. Dus je gaat niet snel zomaar bij elkaar zitten. Je kunt als adviseur ook de veehouder een advies

meegeven en aangeven dat hij dit ook even met een andere adviseur zou moeten bespreken. De boer moet dan wel in staat zijn om wat hij hoort goed zelf onder woorden te brengen voor de andere adviseurs. Waar zou volgens de melkveehouder nog de meeste winst te behalen zijn? Melkveehouder: meer comfort zou wat kunnen doen. Goed kijken naar de mogelijke redenen waarom een koe weggaat. In principe moeten ze zichzelf kunnen redden anders gaan ze meestal weg. Bij afkalven zijn ze maar korte tijd in het strohok, oudere koeien blijven hier soms een extra dag voor herstel. Koeien die teveel problemen geven gaan weg. De omstandigheden waaronder de koeien worden gehouden kun je relatief snel aanpassen en hebben vaak ook op kortere termijn effect. Genetische aanleg voor productie verhogen duurt veel langer. Met het oog op de levensduur kan op heel veel onderdelen geadviseerd worden en kunnen erfbetreders kennis bijbrengen. Hij staat open voor adviezen, er kunnen altijd dingen beter, maar wel afgestemd op zijn bedrijf en zijn doelen. De veehouder bepaalt wat hij wel en niet opvolgt. De melkveehouder heeft al 25 jaar dezelfde voeradviseur, die veel weet over voederwinning en rantsoen. De voeradviseur heeft ook bij de nieuwe stal goed geadviseerd. Hij komt op veel bedrijven en hoort veel ervaringen. De dierenarts kan altijd aangesproken worden op het gebied van gezondheid.

Door de erfbetreders werd opgemerkt dat het belangrijk is dat de verschillende adviseurs in dezelfde richting denken. En onafhankelijk opereren, in het belang van de boer. Opgemerkt wordt dat er soms veel verloop is van erfbetreders, hoe gaat hij daarmee om? Ook hier werd het belang van een goed driehoeksgesprek benadrukt: voeradviseur, dierenarts, veehouder. Voyeradviseur zou hierbij een centrale positie in moeten nemen en als dierenarts en veehouder zou je daarop in moeten spelen. De jarenlange vertrouwensband tussen veehouder en voeradviseur speelt daarbij wel een rol. De rode draad is: wat is de visie van de boer, wat is de stip op de horizon? Dan kunnen erfbetreders hier duidelijk adviezen voor geven. Melkveehouder: “Voor de jonge en oude generatie: voorbeelden geven en betrokkenheid tonen hebben effect. Meer koeien loont niet altijd, er is een optimum en dat is niet altijd het maximum”. Voor de erfbetreders: de boer is altijd verantwoordelijk, als de koe het niet redt, dan is het de schuld van de boer en niet van de adviseur.

Valacon/VKon
25-5-2025